

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 647/2014-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. septembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti RINGIER AXEL SPRINGER Slovakia, a. s., Prievozská ulica 14, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, Advokátska kancelária, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 190/2012 z 27. septembra 2012 a základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti RINGIER AXEL SPRINGER Slovakia, a. s.,
o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

1. Podstatou sťažnosti je hlavne tvrdenie sťažovateľa, vydavateľa denníka Nový čas, že všeobecnými súdmi stanovená povinnosť získať súhlas a uhradiť autorskú odmenu za použitie autorského diela na účely jeho publikovania je porušením jeho slobody prejavu. V danom prípade je autorským dielom fotografia Ladislava Bielika *Muž s odhalenou hrud'ou pred okupačným tankom* z roku 1968, svetoznáme dielo, súčasť slovenskej historickej identity (porov. Ladislav Bielik, *August 68*, Slovart, O.K.O., Bratislava 2008).

2. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola faxom 14. januára 2013 a 17. januára 2013 poštou doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti RINGIER AXEL SPRINGER Slovakia, a. s., Prievozská ulica 14, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 190/2012 z 27. septembra 2012 (dostupné na www.nsud.sk), ktorou žiadala vydať tento nález:

„1. Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 27. 09. 2012 sp. zn. 2 Cdo 190/2012 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na spravodlivý proces garantované čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. 09. 2012 sp. zn. 2 Cdo 190/2012 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania.“

3. Konaniu o tejto sťažnosti bola ústavným súdom pridelená sp. zn. Rvp 80/2013.

4. Sťažovateľ doručil 17. januára 2013 ďalšiu sťažnosť, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 a žiada vydať tento nález:

„1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 28. 04. 2011 sp. zn. 9 Co 212/2010 porušil základné právo sťažovateľa na slobodu prejavu a právo na informácie garantované čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy SR a čl. 10 ods. 1, 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28.04.2011 sp. zn. 9 Co 212/2010 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania.“

5. Konaniu o tejto sťažnosti bola ústavným súdom pridelená sp. zn. Rvp 133/2013.

6. Ústavný súd po zistení, že obe sťažnosti spolu skutkovo súvisia, pretože ich predmetom je rovnaké konanie „o porušenie autorských práv a náhradu nemajetkovej ujmy“, v záujme hospodárnosti konania podľa § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a § 112 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) konania o oboch sťažnostiach uznesením č. k. PLs. ÚS 1/2013-7 zo 6. februára 2013 spojil na spoločné konanie vedené pod sp. zn. Rvp 80/2013 (II. ÚS 647/2014).

7. Ako vyplýva zo sťažností sťažovateľa a z k nim pripojených príloh, sťažovateľ bol ako žalovaný účastníkom konania vedeného pred Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 20 C 165/2006, v ktorom sa domáhali proti sťažovateľovi žalobcovia A. B. (ďalej len „žalobkyňa v 1. rade“), P. B. (ďalej len „žalobca v 2. rade“) a T. B. (ďalej len „žalobca v 3. rade“; spolu len „žalobcovia“) žalobou z 21. augusta 2006 uloženia povinnosti stiahnuť z použitia rozmnoženinu fotografie autora Ladislava Bielika z 21. augusta 1968 nazvanú „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“ (ďalej len „fotografia“), odovzdať ju žalobcom, oznámiť žalobcom údaje o pôvode tejto

rozmnoženiny, o spôsobe a rozsahu jej požitia a náhrady nemajetkovej ujmy 4 046,77 €. Žalobcovia svoju žalobu odôvodnili tým, že sú dedičmi autorských práv k fotografii, ktorá bola bez ich súhlasu opakovane uverejnená v denníku Nový čas, ktorého vydavateľom je odporca. Fotografia patrí do stovky najznámejších fotografií 20. storočia, v priebehu rokov 1989 až 2004 sa uskutočnilo deväť autorizovaných výstav diel Ladislava Bielika. Sťažovateľ fotografiu uverejnil bez súhlasu žalobcov, a to 21. augusta 2003 na stranách 2 a 3 denníka Nový čas, neuviedol názov fotografie ani ďalšie identifikátory podľa autorského zákona, fotografia v zlej kvalite tvorila súčasť článku „35. Výročie okupácie Československa“ s podtitulkom „Vasil' Bil'ak oslavuje v Tatrách“. Dňa 20. augusta 2005 sťažovateľ fotografiu znova uverejnil na strane 15 denníka Nový čas bez súhlasu žalobcov a doplnil ju textom „Mladík sa postavil proti tanku okupačných vojsk na bratislavskom Šafárikovom námestí“.

8. Okresný súd (v poradí druhým) rozsudkom č. k. 20 C 165/2006-287 z 18. februára 2010 žalobe vyhovel a uložil sťažovateľovi stiahnuť z použitia a odovzdať žalobcom rozmnoženinu fotografie, oznámiť údaje o jej pôvode, spôsobe a rozsahu jej použitia a zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcom spolu 4 046,77 €, ako aj nahradiť žalobcom trovy konania (každému po 1 527,80 € a spoločne a nerozdielne všetkým 898,69 €).

9. Okresný súd považoval za preukázané, že sťažovateľ použil fotografiu spôsobom, ako to uviedli žalobcovia, ako i to, že žalobcovia sú dedičmi autorských práv Ladislava Bielika. Fotografiu považoval s poukazom na závery nariadeného znaleckého dokazovania za autorské dielo, pretože obsahuje tvorivý prvok a nejde iba o fotografiu spravodajskú. Pri posúdení vzniku autorského práva použil zákon č. 383/1997 Z. z. Autorský zákon a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Colný zákon v znení neskorších predpisov v znení k 21. augustu 2003 [ďalej len „zákon č. 383/1997 Z. z.“ alebo „AutZ(1997)“] s odôvodnením, že tak je potrebné postupovať s ohľadom na absenciu prechodného ustanovenia v tejto norme, ktorá by ukladala na túto otázku aplikovať ustanovenia zákona č. 35/1965 Zb. o literárnych, vedeckých a umeleckých dielach (autorský zákon), ktorý bol účinný do 31. decembra 1997 [ďalej len „zákon č. 35/1965 Zb.“ alebo „AutZ(1965)“]. Pokiaľ sťažovateľ argumentoval tým, že bol oprávnený použiť na informačné účely

fotografiu aj bez súhlasu dedičov autorských práv, okresný súd dospel k záveru, že to tak nie je. Vo vzťahu k uverejneniu fotografie sťažovateľom 21. augusta 2003 neboli totiž splnené podmienky uvedené v § 25 AutZ(1997), keďže išlo o fotografiu, a nie o článok, prednášku alebo príhovor, na ktoré sa táto zákonná licencia vzťahuje, a s poukazom na to, že od udalostí zachytených na fotografii uplynulo už 35 rokov, a preto nemôže ísť o aktuálnu politickú udalosť. Vo vzťahu k uverejneniu fotografie sťažovateľom 20. augusta 2005 neboli splnené podmienky podľa § 33 ods. 1 a 2 zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení k 20. augustu 2005 [ďalej len „zákon č. 618/2003 Z. z.“ alebo „AutZ(2003)“], ktorý už síce dovoľoval vyhotoviť rozmnoženiny fotografického diela už prv zverejneného v novinách, avšak iba na informačné účely a iba spôsobom v súlade s § 33 ods. 2 AutZ(2003) (najmä označiť dielo menom autora a uviesť prameň, z ktorého pochádza). V prípade uverejnenia fotografie sťažovateľom 20. augusta 2005 nebolo vôbec uvedené meno autora a ani zdroj a navyše do fotografie bol vpísaný text. V oboch prípadoch bola navyše fotografia upravená oproti podobe, do akej ju autor upravil pred prvým zverejnením. Okresný súd preto dospel k záveru, že sťažovateľ porušil autorské práva žalobcov a s poukazom na § 44 AutZ(1997) (vo vzťahu k prvému uverejneniu fotografie) a § 56 a nasl. AutZ(2003) v spojení s § 442a Občianskeho zákonníka (vo vzťahu k druhému uverejneniu fotografie) žalobe vyhovel. Pri posudzovaní dôvodnosti a určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej neoprávneným zverejnením fotografie vzal do úvahy to, že denník sťažovateľa je najčítanejším denníkom, sťažovateľ fotografiu uverejnil napriek nesúhlasu žalobcov opakovane, nerešpektoval pri tom osobnostné právo autora na nedotknuteľnosť diela, keď najmä do diela vpísal text, v prípade uverejnenia fotografie 20. augusta 2005 ani osobnostné právo autora na označenie diela, keď meno autora neuviedol vôbec, a navyše nakladal s dielom hanlivo – uverejnil ho v nedostatočnej kvalite, neuverejnil ho v podobe, v akej bolo autorom upravené pred prvým zverejnením, hoci ide o jedno z najznámejších fotografických diel na Slovensku, a požíva preto vážnosť. Navyše dielo bolo sťažovateľom uverejnené v nepatričnom kontexte článkov, ktorých obsahom boli bulvárne informácie.

10. Proti rozsudku okresného súdu č. k. 20 C 165/2006-287 z 18. februára 2010 podal odvolanie sťažovateľ a žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, resp. ho zmeniť a návrh žalobcov zamietnuť. Argumentoval tým, že:

- vznik právnych vzťahov, ktoré sú dôsledkom vytvorenia predmetnej fotografie Ladislava Bielika v auguste 1968, je potrebné posudzovať podľa zákona č. 35/1965 Zb., a to s ohľadom na prechodné ustanovenia zákona č. 383/1997 Z. z. a zákona č. 618/2003 Z. z., čo konštatoval už v skoršom zrušujúcom uznesení sp. zn. 9 Co 407/2007 krajský súd, od ktorého záväzného právneho názoru sa súd prvého stupňa neprípustným spôsobom odchýlil;

- fotografia, ktorá je predmetom konania, nemá pojmové znaky autorského diela podľa § 2 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb. Nie každá fotografia je súčasne aj autorským dielom; takým sú len tie fotografie, ktoré spĺňajú pojmový znak umeleckého diela, čo platí aj pre fotografie dokumentárne alebo reportážne. Fotografia, ktorá je predmetom konania nie je výsledkom tvorivej duševnej činnosti a nemá ani charakter literárneho, vedeckého a ani umeleckého diela. Rozlíšenie medzi fotografiou, ktorá je autorským dielom a „iba“ fotografiou, spočíva v jedinečnosti, t. j. neopakovateľnosti výtvoru, pretože tento znak je daný práve tvorivou duševnou činnosťou autora; pokiaľ tvorivý prvok duševnej činnosti absentuje, fotografia autorským dielom nie je. Výsledkom tvorivej činnosti autora je prejav osobnosti autora, avšak nielen zachytenie objektívne existujúcej reality bez tvorivého stvárnenia. Predmetná fotografia však nie je prejavom autorovej tvorivej fantázie, nespočíva v prejave autorovej individuality, ale len vo vernom zachytení určitej situácie bez jej tvorivého stvárnenia. Je zrejmé, že ak by sa na tom istom mieste ako pôvodca fotografie nachádzala iná osoba s fotoaparátom, zachytili by situáciu úplne rovnako. Jedinečnosť predmetnej fotografie je daná jedinečnosťou historického okamihu v roku 1968 a toho, že fotograf stál tam, kde stál; ide v podstate o momentku. Splnená nie je ani ďalšia z podmienok, a to, že ide o umelecké dielo. Pre objektívneho pozorovateľa z fotografie nevyplýva žiadny umelecký, ale čisto reportážny zámer. Svedčí o tom, skutočnosť, že fotografia bola bezprostredne po vyhotovení dňa 22. augusta 1968 uverejnená vo vydaní denníka SMENA na informovanie verejnosti, ale aj to, že bola vystavovaná v rámci výstav dokumentárneho charakteru. S touto argumentáciou sťažovateľa sa okresný súd nevysporiadal žiadnym spôsobom;

- aj pokiaľ by išlo o autorské dielo, sťažovateľ bol oprávnený fotografiu použiť na základe § 33 ods. 1 písm. a) a d) zákona č. 618/2003 Z. z., ktorý upravuje použitie diela pre informačné účely. Keďže fotografia bola 22. augusta 1968 uverejnená v denníku SMENA, ide podľa § 33 ods. 1 a 2 zákona č. 618/2003 Z. z. o zverejnené dielo. So zverejneným dielom § 33 ods. 1 zákona č. 618/2003 Z. z. spája obmedzenie majetkových práv; § 33 ods. 1 písm. a) a d) zákona č. 618/2003 Z. z. vyjadruje to, že v prípade zverejneného diela má právo verejnosti na informácie prednosť pred právom autora na ochranu jeho diela. Fotografia bola sťažovateľom uverejnená v súvislosti s informovaním o vpáde vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968, a to pri príležitosti výročia tejto udalosti (21. augusta 2003 a 20. augusta 2005). Pripomínať túto udalosť mimoriadneho významu je vo verejnom záujme, keďže sleduje záujem verejnosti na informáciách. Podmienky použitia diela bez súhlasu autora na informačné účely podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) zákona č. 618/2003 Z. z. boli splnené, pretože sťažovateľ vyhotovil a šíril rozmnoženinu zverejneného diela; dielo vypovedalo o politickej udalosti a bolo použité na informačné účely;

- ustanovenie § 33 zákona č. 618/2003 Z. z. nie je formulované tak, že použitie diela na informačné účely je podmienené tým, že ide o dielo len o aktuálnych ekonomických, politických alebo náboženských udalostiach alebo otázkach; výpočet tém v tomto ustanovení je demonštratívny a z tohto ustanovenia nevyplýva, že musí ísť o diela vnímateľné pri aktuálnych udalostiach;

- okresný súd vo vzťahu k uverejneniu fotografie 21. augusta 2003 aplikoval § 25 zákona č. 383/1997 Z. z. nesprávne, pretože toto ustanovenie nie je formulované tak, že použitie diela na informačné účely podmieňuje uvedením autora a zdroja. Právo na použitie diela na informačné účely je podmienené iba tým, že dielo bolo už prv zverejnené v novinách pri informovaní o aktuálnych ekonomických, politických alebo náboženských udalostiach alebo otázkach;

- okresný súd nesprávne vyriešil otázku prechodu údajných autorských práv z Ladislava Bielika na žalobcov, pretože k prechodu práv došlo za účinnosti zákona č. 35/1965 Zb., podľa ktorého mal byť prechod aj posúdený;

- okresný súd uložil sťažovateľovi povinnosť stiahnuť z použitia a odovzdať rozmnoženinu fotografie v takom rozsahu, že sa vzťahuje aj na rozmnoženinu uverejnenú

dňa 21. augusta 2003, hoci nemal preukázané, že ide o tú istú rozmnoženinu, ako bola uverejnená dňa 20. augusta 2005. Na rozdiel od § 56 ods. 1 zákona č. 618/2003 Z. z. podľa § 44 zákona č. 383/1997 Z. z. medzi oprávnenia autora však nemožno zahrnúť aj právo domáhať sa stiahnutia z použitia a odovzdania rozmnoženiny fotografie. Uvedené analogicky platí aj o druhom výroku vo vzťahu k rozmnoženine uverejnenej dňa 21. augusta 2003;

- pre priznanie primeraného zadosťučinenia vyžaduje zákon kumulatívne splnenie podmienok podľa § 44 ods. 1 zákona č. 383/1997 Z. z., resp. § 56 ods. 1 písm. d) zákona č. 618/2003 Z. z., tieto podmienky však splnené neboli. Dôkazné bremeno týkajúce sa preukázania vzniku, rozsahu a intenzity ujmy zaťažovalo žalobcov; títo však netvrdili žiadne skutočnosti relevantné pre posúdenie toho, či im ujma vznikla a v akom rozsahu. Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch má subsidiárny charakter, pretože náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch možno priznať iba vtedy, ak by sa priznanie iného zadosťučinenia neukázalo postačujúcim. Prvostupňový súd sa dostatočne nevysporiadal ani s týmto základným predpokladom priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. V konaní nebolo vôbec preukázané, že by Ladislav Bielik alebo jeho fotografia utrpeli nejakú, čo i len najmenšiu stratu prestíže;

- argumentácia okresného súdu týkajúca sa podstatných okolností prípadu je vágna a spôsobuje nepreskúmateľnosť rozsudku, ale aj vadu spočívajúcu v odňatí možnosti konať pred súdom;

- okresný súd svojím postupom porušil právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces sťažovateľa aj tým, že nevypočul svedkov, ktorých písomné vyhlásenia len prečítal. Vzhľadom na zásadu priamosti a bezprostrednosti mal súd tieto osoby vypočuť a umožniť tak odporcovi klásť im otázky, a nie vychádzať z písomných vyjadrení. Sťažovateľ zdôrazňoval, že trvá na vypočutí ním navrhovaných svedkov V. M. a P. M. na účely preukázania dôveryhodnosti svedka S. K., ktorý ukončil svoj pracovný pomer u odporcu za okolností, ktoré odôvodňujú tvrdenie, že svedok mal dôvod nepravdivo svedčiť proti odporcovi. V. M. bol tiež prítomný pri rozhovore žalobcu so svedkom S. K., takže môže verifikovať alebo, naopak, vyvrátiť tvrdenia tohto svedka.

11. O odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu č. k. 20 C 165/2006-287 z 18. februára 2010 rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 tak, že rozsudok okresného súdu vo veci samej potvrdil, vo výroku o náhrade trov konania zmenil tak, že žalobcom priznal spoločne a nerozdielne náhradu trov prvostupňového konania vo výške 5 482,09 € a sťažovateľa zaviazal na náhradu trov odvolacieho konania žalobcom vo výške 1 074,12 €.

12. Vo výroku vo veci samej potvrdil krajský súd rozsudok okresného súdu ako vecne správny, hoci čiastočne z iných právnych dôvodov, pokiaľ ide o použitie noriem autorského práva pri kvalifikácii autorského diela z hľadiska ich časovej pôsobnosti. Krajský súd dospel k záveru, podľa ktorého predmetná fotografia je autorským dielom, avšak nie v zmysle zákona č. 383/1997 Z. z., ako to ustálil okresný súd, ale podľa § 2 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb. Pri posúdení neoprávnenosti zásahu aj krajský súd prisvedčil názoru okresného súdu, v zmysle ktorého podmienky tejto neoprávnenosti zásahu je potrebné vo vzťahu k uverejneniu fotografie sťažovateľom 21. augusta 2003 posudzovať podľa zákona č. 383/1997 Z. z. a vo vzťahu k uverejneniu fotografie sťažovateľom 20. augusta 2005 podľa zákona č. 618/2003 Z. z., pretože príslušný právny vzťah vznikol ku dňu uverejnenia fotografie sťažovateľom. Krajský súd sa stotožnil aj s výkladom týchto ustanovení okresným súdom, a teda aj so záverom, že sťažovateľ fotografie uverejnil v oboch prípadoch neoprávnene, keďže neboli splnené podmienky zákonnej licencie dovoľujúcej použiť dielo aj bez súhlasu autora. Odmietnutie argumentácie sťažovateľa, podľa ktorej ustanovenie § 33 ods. 1 zákona č. 618/2003 Z. z. nie je formulované tak, že by použitie diela na informačné účely bolo podmienené uvedením autora, odôvodnil poukazom na znenie § 25 zákona č. 618/2003 Z. z. Pokiaľ ide o priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, krajský súd sa stotožnil s dôvodmi rozsudku okresného súdu.

13. Rozsudok krajského súdu č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 nadobudol právoplatnosť 7. júla 2011. Proti rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 podal sťažovateľ dovolanie, ktorým žiadal rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania sťažovateľ vyvodzoval z § 237 písm. f) OSP, t. j. odňatie možnosti konať pred súdom, a naplnenie tohto dôvodu

prípustnosti dovolania videl v tom, že rozsudok krajského súdu je nedostatočne odôvodnený a nereaguje na odvolacie námietky sťažovateľa. Sťažovateľ zopakoval svoju argumentáciu uvedenú už v odvolaní, najmä pokiaľ ide o tvrdenie, že predmetná fotografia nie je autorským dielom. Odňatie možnosti konať pred súdom bolo naplnené i tým, že neboli vypočutí svedkovia, ktorých výsluch navrhoval sťažovateľ.

14. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Cdo 190/2012 z 27. septembra 2012 dovolanie sťažovateľa odmietol a zaviazal ho nahradiť žalobcom trovy dovolacieho konania vo výške 191,81 €. Odmietnutie dovolania najvyšší súd odôvodnil tým, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, pretože postupom nižších súdov nedošlo k odňatiu možnosti sťažovateľa konať pred súdom. Dospel k záveru, že odôvodnenia oboch rozsudkov zodpovedajú zákonným požiadavkám a za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať ani nevypočutie sťažovateľom navrhovaných svedkov, keďže nevypočutie svedkov môže viesť nanajvýš k nesprávnym skutkovým zisteniam, ale nie k zmätočnosti konania v zmysle § 237 písm. f) OSP. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 190/2012 z 27. septembra 2012 nadobudlo právoplatnosť 19. novembra 2012.

15. Sťažovateľ sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 190/2012 z 27. septembra 2012 odôvodnil tým, že najvyšší súd sa nezaoberal jeho námietkami z hľadiska ich podstaty, ale iba nekonkrétne a vágne, v dôsledku čoho je jeho rozhodnutie svojvoľné a arbitrárne. Najvyšší súd neposkytol ochranu právu sťažovateľa na riadne odôvodnenie garantované čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru, keď z porušenia tohto práva nevyvodil žiadne dôsledky. Sťažovateľ poukázal na to, že možnosť konať pred súdom mu bola odňatá tým, že mu bolo odňaté právo právne a skutkovo argumentovať. Okresný súd ani krajský súd nijako nereagovali na jeho argumentáciu, podľa ktorej keďže fotografia má charakter dennej správy, ex lege nepodlieha ochrane autorského zákona, a nereagovali ani na jeho námietky proti znaleckému posudku. Sťažovateľ odôvodnil okrem iného podané dovolanie aj tým, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom aj z dôvodu, že súdy nevypočuli svedkov, ktorých

navrhoval, a uspokojili sa iba s prečítaním ich vyhlásení. Najvyšší súd k tomu však uviedol, že nevypočutie navrhovaných svedkov nemôže viesť k naplneniu § 237 písm. f) OSP, hoci opačnému záveru nasvedčuje rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 4 Cdo 38/2004.

16. V sťažnosti na porušenie základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 sťažovateľ zopakoval najprv dôvody uvedené v odvolaní podanom proti rozsudku okresného súdu s tým, že na týchto zotrúva, a ďalej uviedol:

„Ústava SR zaručuje podľa čl. 26 ods. 2 aj slobodu tlače alebo masmédií. Sloboda prejavu a právo prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie sa zaručuje každému jednotlivcovi ako jeho základné právo. Slobodou prejavu sa človeku umožňuje vysloviť alebo zamlčať svoje city, myšlienky a názory. Prostredníctvom práva prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie sa každému umožňuje dozvedieť sa informáciu a získať informáciu do svojej dispozičnej sféry a v nej informáciu spracovať pre svoju potrebu i potrebu iných (II. ÚS 28/96).

Všeobecné súdy postihli sťažovateľa za obsah periodickej tlače, ktorej je vydavateľom. Uloženie sankcie za šírenie myšlienok či informácií, bez ohľadu na to, či sú v slovnej, obrazovej alebo v inej podobe, je obmedzením slobody prejavu a práva na informácie garantovaných čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru, ktoré ustanovenia sú preto aplikovateľné v tejto veci.

Sťažovateľ sa v konaní pred všeobecnými súdmi bránil tým, že bol oprávnený uverejniť fotografiu muža s odhalenou hrudou a nebol pritom obmedzený existujúcim autorským právom k nej, pretože:

(i) s poukazom na názory právnej doktríny a predchádzajúcu judikatúru Krajského súdu v BRATISLAVE fotografia nemá povahu autorského diela;

(ii) aj keby fotografia splňala definičné znaky autorského diela, ochrana autorského zákona sa na ňu nevzťahuje, pretože má povahu dennej správy;

(iii) vydavateľ v danom prípade realizoval oprávnenie na použitie diela na informačné účely.

Sťažovateľ sa teda v podstate domáhal práv podľa čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru, ktoré okrem iného zaručujú aj právo šíriť obrazové informácie. ...

Ako bolo uvedené, súd prvého stupňa sa vo svojom rozsudku opomenul vysporiadať s viacerými relevantnými argumentmi odporcu, okrem iného žiadnym spôsobom nereagoval na argumentáciu odporcu, že nakoľko fotografia má charakter dennej správy, ex lege nepodlieha ochrane autorského zákona (SAutZ).

Hoci odvolací súd sa k tejto otázke vyjadril, ani jeho argumentáciu však nemožno považovať za takú, ktorá by sa riadne vysporiadavala s argumentáciou odporcu. Argumentácia odvolacieho súdu je totiž nekonzistentná a priam protirečivá. Hoci odvolací súd správne uvádza, že dennou správou je správa o denných udalostiach a hoci (rovnako správne) uvádza, že predmetná fotografia zobrazovala dianie v uliciach Bratislavy v určitý deň, úplne nepochopiteľne a nelogicky dospieva k (nesprávnemu) záveru, že fotografia nie je dennou správou.

Odvolací súd tvrdí, že fotografia dennou správou nebola, pretože neobsahovala oznam o tom, čo sa stalo, t. j. oznam o dianí. Toto tvrdenie je však v zjavnom rozpore so skutočnosťou a aj so samotným tvrdením odvolacieho súdu len o niekoľko riadkov vyššie, kde uvádza, že fotografia dokumentovala vtedajšie spoločenské dianie. Ako mohla fotografia neobsahovať oznam o dianí, keď jednoznačne zobrazovala násilný vpád tankov cudzích štátov na naše územie a odpor spoločnosti proti tomuto vpádu, ktorý sa udial na konkrétnom mieste v Bratislave? Ved' predsa takúto správu fotografia verejnosti sprostredkúva! Nakoniec sám súd priznal, že fotografia podávala správu o aktuálnom spoločenskom dianí! Ako to môže byť fotografia správou len v prenesenom slova zmysle, keď zobrazovala reálne dianie na uliciach?

Možno sa stotožniť s tým, že fotografia vypovedala o konfrontácii človeka a hrubej sily, lenže táto výpoveď bola o tom, čo sa udialo v konkrétny deň a na konkrétnom mieste, t. j. správou o udalosti konkrétneho dňa. To, že fotografia symbolizovala to, čo sa dialo na území vtedajšej ČSSR, symbolizovala práve preto, že sa podarilo zachytiť konkrétnu udalosť na konkrétnom mieste a v konkrétny deň (nebolo to v dôsledku tvorivej činnosti pôvodcu fotografie). Opäť sa teda dostávame k podstate, a to, že fotografia bola dennou správou. Skutočnosť, že fotografia je nadčasová, nič nemení na skutočnosti, že jej obsahom je oznam o dianí v určitý deň. Inými slovami povedané, ak súd najprv v podstate priznal, že

fotografia má povahu dennej správy, ním tvrdené ďalšie skutočnosti nie sú spôsobilé tento záver spochybniť.

Vzhľadom na uvedené považujeme argumentáciu súdu za absolútne nepochopiteľnú, nelogickú a protirečivú, čo je prejav svojvôle a arbitrárnosti.

Ani súd prvého stupňa a ani odvolací súd sa nevysporiadali s námietkami sťažovateľa proti znaleckému posudku, ale sa so znaleckým posudkom nekriticky stotožnil.

Sťažovateľ od počiatku argumentoval, poukazujúc na ustálenú právnu doktrínu, že fotografia nespĺňala pojmové znaky diela (podľa § 2 ods. 1 SAutZ predmetom autorského práva sú literárne, vedecké a umelecké diela, ktoré sú výsledkom tvorivej činnosti autora, najmä slovesné, divadelné, hudobné, výtvarné diela, vrátane diel architektonického umenia a diel užitého umenia, filmové, fotografické a kartografické diela). Ani súd prvého stupňa a ani súd druhého stupňa neposkytli konzistentnú odpoveď na túto námietku. Odvolací súd uvádza, že obvykle sa na tvorivosť pri fotografiách usudzuje podľa zvoleného objektu, podľa toho, ako je objekt usporiadaný, podľa zvoleného uhla záberu, vzdialenosti od objektu, zvoleného svetla, tieňa a podľa celkového dojmu. Žiadny zo súdov však nevysvetlili, ako tieto prvky pôvodca fotografie tvorivo použil. Poukazujeme na to, že pôvodca fotografie si síce objekt zvolil, ale preto, že stál bezprostredne pred ním a nezávisle od neho vytvoril, pričom objekt neusporiadal. Pôvodca nevolil žiadny tieň, ani svetlo, ani uhol záberu a ani vzdialenosť od objektu, nič také nebolo preukázané; tieto prvky boli a museli byť dané tým, kde pôvodca v okamihu vzniku objektívnej reality stál; na voľbu týchto prvkov nakoniec pôvodca ani nemohol mať čas, pretože išlo o krátko trvajúci okamih. Dojem, ktorý fotografia vyvoláva, je spôsobený výlučne tým, čo zachytáva (tak, ako bolo podrobne odôvodnené vyššie); žiadny zo súdov nedokázali odôvodniť, ako k tomuto dojmu prispela autorova tvorivosť.

Predmetná fotografia bola v denniku NOVÝ ČAS použitá v súvislosti s informovaním o vpáde vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968, a to vždy pri príležitosti výročia tejto udalosti (21. 08. 2003, 20. 08. 2005). Pripomínať túto udalosť mimoriadneho významu je vždy vo verejnom záujme, nakoľko sleduje záujem verejnosti na informáciách. Je teda zrejmé, že sťažovateľ uverejnením fotografie prinášal verejnosti obrazové informácie o otázkach legitímneho verejného záujmu, pretože prinášať informácie o významných

historických udalostiach je kompatibilné s účelom slobody prejavu a práva na informácie (rozsudok Európskeho súdu vo veci Lexideux a Isorni proti Francúzsku z roku 1998).

Základnou podmienkou obmedzenia slobody prejavu a práva na informácie je to, že k obmedzeniu dochádza na základe zákona (čl. 26 ods. 4 Ústavy SR, čl. 10 Dohovoru). Obmedzenie teda musí mať zákonný podklad, t. j. musí byť v súlade s každým aplikovateľným prameňom práva s právnou silou zákona. Súlad so zákonom v podmienkach demokratického a právneho štátu súčasne znamená, že obmedzenie sa musí opierať o taký výklad a aplikáciu zákona, ktoré sú v súlade s princípmi materiálneho právneho štátu, ktorými sú okrem iného zákaz svojvôle (PL. ÚS 17/00) a predvídateľnosť práva (III. ÚS 231/2010).

Z judikatúry Európskeho súdu ďalej vyplýva, že obmedzenie slobody prejavu sa musí zakladať na posúdení, ktoré sa opiera o rozumné dôvody a ktoré je vykonané v dobrej viere (Európsky súd vo veciach Observer a Guardian proti Spojenému kráľovstvu z roku 1991, Handyside z roku 1976, Lingens z roku 1986, Oberschlick z roku 1991, Vogt proti Nemecku z roku 1995, Door a Dublin Well Woman proti Írsku z roku 1992).

V danom prípade bolo obmedzenie ústavných práv sťažovateľa založené na takej interpretácii autorského zákona, ktorá bola nelogická, protirečivá, nepredvídateľná, svojvoľná, arbitrárna a v konečnom dôsledku nekompatibilná so slobodou prejavu a právom na informácie:

(1) súdy sa nedokázali konzistentne a logicky vysporiadať s námietkou sťažovateľa, že fotografia nespĺňala pojmové znaky diela podľa § 2 ods. 1 SAutZ, t. j. najmä s námietkou, že fotografia nie je výsledkom tvorivej činnosti pôvodcu fotografie a nedokázali konzistentne a logicky odôvodniť, akú tvorivú duševnú činnosť pôvodca fotografie vykonal, ako sa prejavila v jedinečnosti fotografie (príčinná súvislosť) a vyvrátiť, že dve osoby nachádzajúce sa na rovnakom mieste by pri zachytení diania dospeli k rovnakému výsledku, ergo že výsledok bol natoľko determinovaný objektívne existujúcou realitou, že pre tvorivosť jednoducho nezostal priestor. V tejto súvislosti zdôrazňujeme, že súdy sa vôbec nevysporiadali s námietkami sťažovateľa voči znaleckému posudku;

(2) súdy sa nedokázali konzistentne a logicky vysporiadať s námietkou sťažovateľa, že fotografia má charakter dennej správy a preto je absencia autorskoprávnej ochrany objektívnym právnym dôsledkom ex lege a úplne nezávislým od vôle autora. Paradoxne hoci

odvolací súd sám dospel k takému (logickému) výkladu pojmu denná správa, ktorý predmetná fotografia bezozbytku napĺňala, v konečnom dôsledku tvrdí, že dennou správou nie je. Odvolací súd k tomuto záveru dospel popretím svojich vlastných argumentov a súčasne aj zmyslu a účelu zákona. Účelom vylúčenia ochrany denným správam podľa § 2 ods. 2 SAutZ je zabezpečenie voľného šírenia správ o dianí v ten ktorý deň a tým uspokojenie práva verejnosti na informácie podľa čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru, ktoré v prípade politických historických udalostí nadobúda osobitný význam a ktorý záujem pretrváva v čase. Tento legitímny záujem prevažuje nad záujmom autora na ochrane jeho diela a je vopred daným a teda predvídateľným obmedzením autorského práva.

Nikto nikdy nemôže Ladislavovi BIELIKOVI uprieť, že prejavil nesmiernu osobnú statočnosť a že je pôvodcom predmetnej fotografie. Sťažovateľ to ani nerobí, avšak sa nemôže stotožniť s tým, že v demokratickom a právnom štáte súdy takýmto spôsobom dezinterpretovali zákon a prejavili taký stupeň svojvôle a arbitrárnosti, ako v tomto prípade.

Na základe uvedeného sme teda toho názoru, že došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa garantovaných čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru. “

17. Krajský súd rozsudok č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 odôvodnil takto:
«Odvolací súd preskúmal vec v napadnutom (t.j. v celom) rozsahu podľa § 212 ods. 1 O. s. p., na odvolacom pojednávaní (§ 214 ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa je nutné potvrdiť ako vecne správny, hoci čiastočne z iných právnych dôvodov (použitia právnych noriem autorského práva z hľadiska ich časovej pôsobnosti).

Odporca vytykal súdu prvého stupňa nesprávnu aplikáciu predpisov autorského práva z časového hľadiska, podľa názoru odvolacieho súdu dôvodne. Predovšetkým súd prvého stupňa nesprávne otázku vzniku autorského práva k fotografii Ladislava Bielika „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“, ktorú vytvoril v auguste 1968, posudzoval podľa zákona č. 383/1997 Z. z., keď mal aplikovať zákon č. 35/1965 Zb. o literárnych, vedeckých a umeleckých dielach (autorský zákon), jeho ust. § 2 ods. 1, 2.

Podľa § 87a ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. v platnom znení ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy, ktoré vznikli pred 1. 3. 2007; vznik týchto právnych vzťahov vrátane nárokov z nich vzniknutých, ako aj práva zo zodpovednosti za porušenie

zmlúv uzatvorených pred 1. 3. 2007, sa posudzujú podľa právnej úpravy účinnej do 1. 3. 2007.

Citované ust. § 87a ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. v platnom znení ukladá posudzovať vznik právnych vzťahov (t. j. vznik autorského práva k označenej fotografii) podľa práva platného v čase, kedy vznikli, v danom prípade teda v čase vzniku tejto fotografie, t. j. podľa práva platného ku dňu 21. 8. 1968. V uvedenom období bol účinný zákon č. 35/1965 Zb. autorský zákon, ktorý v ust. § 2 ods. 1, 2 upravoval, čo je predmetom autorského práva. To, či predmetná fotografia je autorským dielom, bolo preto nutné skúmať podľa § 2 ods. 1, 2 zák. č. 35/1965 Zb. a nie v zmysle zák. č. 383/1997 Z. z., ako to urobil súd prvého stupňa.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 35/1965 Zb. predmetom autorského práva sú literárne, vedecké a umelecké diela, ktoré sú výsledkom tvorivej činnosti autora, najmä slovesné, divadelné, hudobné, výtvarné diela, vrátane diel architektonického umenia a diel užitého umenia, filmové, fotografické a kartografické diela. Za predmet ochrany sa považujú aj programy počítačov, pokiaľ spĺňajú pojmové znaky diel podľa tohto zákona.

Základným pojmovým znakom diela je, že dielo je výsledkom jedinečnej tvorivej činnosti autora a že je vyjadrené v akejkoľvek objektívne vnímateľnej podobe. Autorské dielo ako nehmotný statok je odrazom osobnosti autora.

Fotografickým dielam priznáva zákon č. 35/1965 Zb. rovnako ochranu autorského práva, za predpokladu, že spĺňajú kritériá ochrany podľa autorského zákona. Pri každej fotografii je potrebné skúmať tvorivú a umeleckú činnosť autora – fotografa. V praxi býva zisťovanie, či konkrétna fotografia spĺňa podmienky autorského diela dosť obtiažne, pretože všeobecné záväzné kritériá, podľa ktorých je možno rozlišovať medzi fotografiami, ktorým prináleží autorská ochrana a fotografiami, ktorým takáto ochrana neprináleží (tzv. remeselnými fotografiami) nie sú dané. Obvykle sa umelecká tvorivosť pri fotografiách posudzuje podľa zvoleného objektu, podľa toho, ako je objekt usporiadaný, podľa zvoleného uhla záberu, vzdialenosti od objektu, zvoleného svetla, tieňa a podľa celkového umeleckého dojmu fotografie. V súdnej právnej veci umeleckú tvorivú činnosť autora fotografie posudzoval súd s pribratím znalca. Znalec M. Š. v znaleckom posudku dospel k záveru, že fotografia „Muž s odhalenou hrud'ou pred okupačným tankom“ je výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora.

Odporca v odvolaní vo vzťahu k pojmovým znakom posudzovanej fotografie ako autorského diela poukazoval na to, že podstata tvorivej duševnej činnosti spočíva v tom, že dielo je výsledkom celkom individuálneho a neopakovateľného výsledku tvorivej duševnej činnosti a teda je vylúčené, aby dve osoby vytvorili rovnaké dielo. Jedinečnosť posudzovanej fotografie je podľa odporcu nie výsledkom tvorivej duševnej činnosti Ladislava Bielika, ale výsledkom jedinečnosti historického okamihu vr. 1968 a toho, že fotograf sa v danej chvíli nachádzal práve tam, kde stál. Podľa odporcu nejde ani o umelecké dielo, pretože autor nesledoval pri vzniku fotografie žiadne umelecké ciele, išlo mu len o verné (objektívne) zachytenie situácie v uliciach Bratislavy dňa 21. 8. 1968.

Fotografia je v zásade vždy výsledkom snahy autora o „zvečnenie“ okamihu. Predmetná fotografia zachytáva dianie v uliciach Bratislavy po vpáde okupačných vojsk na územie bývalého Československa v auguste 1968. Pri vzniku fotografie jej autor nepochybne prejavil veľkú dávku pohotovosti, vďaka ktorej na nej zachytil daný historický okamih. Jedinečnosť predmetnej fotografie však nespočíva výlučne v pohotovej reakcii fotografa (bez ktorej by vznik tejto fotografie určite nebol možný), ale predovšetkým v tom, čo fotografia zobrazuje a vyjadruje. Uvedená fotografia sa stala verejnosti známou práve pre silu emócií, ktoré sprostredkuje. Niet sporu o tom, že autor posudzovanej fotografie do objektu, ktorý v tom momente fotografoval, aktívne nezasahoval tým, že by ho štylizoval, alebo aranžoval. Neznamená to však, že by sa účasť autora na vzniku tejto fotografie obmedzila len na to, že v pravý moment stlačil spúšť fotoaparátu, aby zachytil od neho nezávisle existujúcu realitu. Ako už bolo uvedené v texte vyššie, umelecká tvorivosť autora sa v prípade fotografických diel posudzuje podľa toho, aký objekt si pôvodca fotografie zvolil, ako ho usporiadal, aký uhol záberu zvolil, akú zvolil vzdialenosť od fotografovaného objektu, svetlo a pod. Nemožno pritom zabúdať, že v prípade fotografií musí vykonať ich autor uvedené rozhodnutia často veľmi rýchlo. Hoci aj bol objekt posudzovanej fotografie objektívne daný, neznamená to, že ho autor tvorivo (t. j. bez vlastného osobného prínosu) nespracoval - okrem toho, že si daný objekt „vybral“ (nepochybne preto, že ho zaujal a tiež zjavne vycítil, že zachytenie tohto momentu na fotografii dokáže iným sprostredkovať silnú myšlienku), on zvolil uhol záberu, vzdialenosť od fotografovaného objektu, dopad svetla. Fotografia „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“ je preto výsledkom

individuálnej tvorivej duševnej činnosti jej autora, odvolací súd sa s týmto záverom prvostupňového súdu stotožnil.

Ako je uvedené vyššie, to čo predmetnú fotografiu preslávilo, je však predovšetkým to, aké pocity a emócie muža, zachyteného na zábere, sprostredkuje a aké pocity a emócie zároveň vyvoláva u samotných pozorovateľov, V tomto smere nie je táto fotografia len dokumentom o historických udalostiach z augusta 1968; sila tejto fotografie, spočíva v tom, že (napriek výraznému časovému odstupu od jej vzniku) aj v súčasnosti pôsobí na pocitové vnímanie pozorovateľa veľmi emotívne a sprostredkuje veľmi vypäté emócie. Schopnosť vyvolávať emócie, vplývať na pocity ľudí je jednou z eminentných súčastí umenia a keďže fotografia „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“ má práve schopnosť vypovedať o hraničnom citovom prežívaní človeka zachyteného na zábere a súčasne vzbudzovať emócie aj u pozorovateľa fotografie, nemožno podľa názoru odvolacieho súdu uprieť fotografii aj umeleckú hodnotu. V prípade predmetnej fotografie nepochybne platí, že patrí do žánru dokumentárnej fotografie, príp. obrazového spravodajstva, kde na rozdiel od umeleckej fotografie, autor nemusí byť a spravidla ani nie je pri práci vedený výslovne umeleckými ambíciami. To však nemôže ani tento druh fotografií automaticky vylučovať z diel, na ktoré sa vzťahuje autorská ochrana, v prípadoch, keď sa aj fotografia dokumentárneho žánru vyznačuje tvorivou a umeleckou činnosťou jej autora. Práve posudzovaná fotografia predstavuje podľa názoru odvolacieho súdu hraničný prípad dokumentárnej fotografie, ktorej je nutné priznať aj tvorivú i umeleckú hodnotu, z dôvodov uvedených vyššie.

Odporca zároveň v odvolaní namietal, že aj keby uvedená fotografia mala znaky diela, zároveň mala charakter dennej správy, ktorá skutočnosť ju vylučovala z rámca ochrany autorského práva.

Podľa § 2 ods. 2 zák. č. 35/1965 Zb. ustanovenia tohto zákona sa nevzťahujú na právne predpisy a rozhodnutia, verejné listiny, úradné spisy, denné správy, ani na prejavy prednesené pri prerokúvaní verejných vecí; na súborné vydanie takýchto prejavov alebo na ich zaradenie do zborníka treba však privolenie toho, kto ich predniesol.

Autorskoprávna ochrana neobsahuje definíciu pojmu denné správy, zákon (§ 2 ods. 2 zák. č. 35/1965 Zb.) má pod pojmom denné správy na mysli zjavne hlavne správy o denných udalostiach, zaujímajúcich verejnosť, ktoré sú uverejňované v masovokomunikačných

prostriedkoch, t. j. novinách, rozhlase, televízii a pod. Dennou správou je nepochybne aktuálna informácia z rôznych oblastí spoločenského diania, predovšetkým v podobe textu, t. j. tlačeného slova. Denná správa však nemusí spočívať výlučne v písanom slove, napr. v prípade rozhlasového vysielania bude dennou správou logicky čítané slovo, v prípade televízneho vysielania čítané slovo kombinované s obrazovým spravodajstvom. V súdnej právnej veci tak vznikla otázka, či označená fotografia - ktorá jednoznačne dokumentovala - vtedajšie spoločenské dianie - tiež nebola obrazovou správou, obrazovým spravodajstvom. Odvolací súd v tejto súvislosti za významnú považuje skutočnosť, že pod pojmom „správa“ je nutné chápať poskytnutie údajov o tom, čo sa stalo, kde, kedy, z akých príčin, t. j. oznam o dianí. Fotografia podľa názoru odvolacieho súdu (dennou) správou nebola, pretože takýto oznam sama osebe neobsahovala; to, čo autor na fotografii zachytil, však slúžilo na dokreslenie vtedajších udalostí, vypovedalo o náladách v spoločnosti, o dobovej atmosfére. V tomto - vyslovene prenesenom zmysle slova fotografia aj podávala správu o aktuálnom spoločenskom dianí, avšak bez toho, aby takouto (dennou) správou v klasickom zmysle slova (oznam, informácia) aj naozaj bola, pretože podstatou tejto fotografie bola (nadčasová a tiež symbolická) výpoveď o konfrontácii bezbranného človeka a hrubej vojenskej sily. Odporca teda nebol oprávnený použiť predmetnú fotografiu ako dennú správu, bez súhlasu navrhovateľov.

Odvolací súd preto zhodne s názorom súdu prvého stupňa dospel k záveru, že fotografia Ladislava Bielika „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“ je autorským dielom, nie však podľa zák. č. 383/1997 Z. z., ako ustálil prvostupňový súd, ale podľa § 2 ods. 1 zák. č. 35/1965 Zb.

Navrhovatelia v konaní namietali, že k zásahu do autorských práv zo strany odporcu došlo použitím predmetnej fotografie bez ich súhlasu dňa 21. 8. 2003 a dňa 20. 8. 2005. Odporca sa v konaní bránil tým, že aj keby fotografia bola autorským dielom, odporca bol oprávnený fotografiu použiť na základe ust. § 33 ods. 1 písm. a/, d/ AutZ, ktorý upravuje použitie diela pre informačné účely. To, či boli splnené podmienky použitia fotografie bez súhlasu navrhovateľov na informačné účely, bolo nutné skúmať z hľadiska právnej úpravy, účinnej ku dňu tvrdeného zásahu, t. j. z hľadiska právnej úpravy autorského práva účinnej ku dňu 21. 8. 2003 a v prípade tvrdeného zásahu dňa 20. 8. 2005, k tomuto dňu, t. j. podľa ust. § 25 ods. 1 zák. č. 383/1997 Z. z. (v znení účinnom ku dňu 21. 8. 2003) v prípade

použitia fotografie odporcom dňa 21. 8. 2003 a podľa ust. § 33 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. v prípade použitia fotografie odporcom dňa 20. 8. 2005. V dňoch zverejnenia fotografie odporcom totiž vznikol právny vzťah medzi odporcom a navrhovateľmi (ako právnymi nástupcami autora fotografie), založený na tvrdení o neoprávnenom zásahu do práv chránených autorským zákonom. Či bol tento zásah skutočne neoprávneným, je nutné skúmať z hľadiska naplnenia podmienok, stanovených zákonom, a to v znení toho (autorského) zákona, ktoré bolo účinné ku dňu tvrdeného neoprávneného zásahu.

Podľa ust. § 87 ods. 2 zák. č. 618/2003 Z. z. ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred nadobudnutím jeho účinnosti; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona sa však posudzujú podľa doterajších predpisov.

Prvostupňový súd tak správne hodnotil otázku (ne)oprávnenosti použitia fotografie Ladislava Bielika z hľadiska § 25 ods. 1 zákona č. 383/1997 Z. z. v súvislosti so zverejnením fotografie dňa 21. 8. 2003 a na základe ust. § 33 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. v prípade zverejnenia predmetnej fotografie dňa 20. 8. 2005.

Podľa § 25 ods. 1 zák. č. 383/1997 Z. z. (v znení účinnom ku dňu 21. 8. 2003) ak sa uvedie zdroj a meno autora alebo jeho pseudonym, súhlas autora sa nevyžaduje pri

a/ rozmnožovaní článku zverejneného v novinách alebo v inom informačnom prostriedku o aktuálnych ekonomických, politických alebo náboženských udalostiach alebo otázkach, pri vysielaní s takýmto obsahom alebo pri prevzatom vysielaní, káblovej retransmisii alebo inom prenose; to neplatí, ak si autor diela alebo iný nositeľ práv k dielu vyhradil právo udeľovať súhlas na rozmnožovanie, vysielanie, prevzaté vysielanie, káblovú retransmisiu alebo iný prenos diela,

b/ rozmnožovaní, vysielaní, prevzatom vysielaní, káblovej retransmisii alebo inom prenose krátkych častí diel vnímateľných pri aktuálnych udalostiach, ktoré sú predmetom spravodajstva,

c/ rozmnožovaní prednášky, príhovoru alebo iného diela podobnej povahy predneseného na verejnosti.

Podľa § 33 ods. 1 zák. č. 618/2004 Z. z. (účinného ku dňu 20. 8. 2005) súhlas autora sa nevyžaduje na

a/ vyhotovenie rozmnoženiny diela zverejneného v novinách alebo v inom informačnom prostriedku, najmä o aktuálnych ekonomických, politických alebo náboženských udalostiach alebo otázkach a na verejný prenos s takýmto obsahom; to neplatí, ak si autor v jednotlivých prípadoch vyhradil právo udeľovať súhlas na rozmnožovanie a na verejný prenos tohto diela;

b/ vyhotovenie rozmnoženiny a verejný prenos krátkej časti diela vnímateľného pri aktuálnych udalostiach, ktoré sú predmetom spravodajstva,

c/ vyhotovenie rozmnoženiny a verejný prenos prednášky, príhovoru alebo iného diela podobnej povahy predneseného na verejnosti,

d/ verejné rozširovanie rozmnoženiny vyhotovenej podľa písmena a/ až c/ predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva, ak si autor diela takéto právo nevyhradil.

Závery prvostupňového súdu o nesplnení podmienok zákonnej licencie na použitie fotografického diela pre informačné účely, ktorá dovoľuje použiť dielo aj bez súhlasu autora v zmysle ust. § 25 ods. 1 zák. č. 383/1997 Z. z., ako aj ust. § 33 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z., sú správne. Odvolací súd sa s týmito závermi súdu prvého stupňa stotožňuje a v podrobnostiach na ne poukazuje. Ako cit. ust. § 25 ods. 1 zák. č. 383/1997 Z. z., tak aj ust. § 33 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. podmieňujú použitie diela bez privolenia autora (oprávnených osôb) na informačné účely uvedením autora (alebo jeho pseudonymu), ako aj názvu diela a prameňa (§ 25 ods. 1 zák. č. 383/1997 Z. z.). Námietka odporcu, že ust. § 33 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. nie je formulované tak, že by použitie diela na informačné účely podmieňovalo uvedením autora a zdroja neobstojí. Ust. § 33 ods. 2 zák. č. 618/2003 Z. z. (v znení účinnom ku dňu 20. 8. 2003) totiž odkazuje na to, že na použitie podľa odseku 1 sa primerane vzťahuje ust. § 25 tretia veta tohto zákona.

Podľa § 25 zák. č. 618/2003 Z. z. (v znení účinnom k 20. 8. 2005) bez súhlasu autora možno použiť krátku časť zverejneného diela vo forme citácie v inom diele len na účel recenzenta alebo kritiky tohto zverejneného diela alebo na vyučovacie účely, vedeckovýskumné účely alebo umelecké účely. Takéto použitie musí byť v súlade so zvyklosťami a jeho rozsah nesmie presiahnuť rámec odôvodnený účelom citácie. Pri citácii sa musí uviesť meno autora alebo jeho pseudonym, ak nejde o anonymné dielo, alebo meno osoby, pod ktorej menom sa dielo uvádza na verejnosti, ako aj názov diela a prameň. Za takéto použitie nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu.

Aj použitie diela na informačné účely v zmysle cit. ust. § 33 ods. 1 bez privolenia autora by si teda v spojení s cit. ust. § 25 zák. č. 618/2003 Z. z. vyžadovalo uvedenie autora fotografie, názor diela ako aj prameň. Uvedené podmienky, stanovené zákonom však odporca nesplnil; fotografia bola odporcom dňa 21. 8. 2003 zverejnená tak, že bola síce označená menom autora, avšak chýbal uvedený zdroj, z ktorého fotografia pochádza; navyše do fotografie bol vpísaný text. Fotografia, zverejnená odporcom dňa 20. 8. 2005, bola bez akéhokoľvek označenia autora, rovnako s textom vpísaným do fotografie, rovnako chýbalo uvedenie prameňa, z ktorého fotografia pochádza.

Podľa § 16 ods. 1 zák. č. 383/1997 Z. z. autor má právo na ochranu svojho autorstva, najmä má právo

a) označiť menom svoje dielo, a aby sa uvádzalo na všetkých rozmnoženinách diela náležitým spôsobom, pri každom verejnom použití tohto diela, a to podľa povahy tohto použitia,

b) označiť pseudonymom svoje dielo, a aby sa pseudonym uvádzal na všetkých rozmnoženinách diela náležitým spôsobom, a to pri každom verejnom použití podľa povahy tohto použitia,

c) neoznačiť svoje dielo menom,

d) na nedotknuteľnosť svojho diela, najmä na ochranu pred akýmkoľvek zásahom do svojho diela alebo pred akýmkoľvek hanlivým nakladaním s jeho dielom, ktoré by malo za následok narušenie jeho cti a dobrej povesti,

e) rozhodnúť o zverejnení svojho diela.

Podľa § 16 ods. 2 zák. č. 383/1997 Z. z. autor diela má výhradné právo udeľovať súhlas na každé použitie diela, najmä na

a) rozmnožovanie diela,

b) preklad diela,

c) adaptáciu, usporiadanie alebo iné spracovanie diela,

d) použitie diela alebo jeho časti na vytvorenie nového diela,

e) verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny predajom, nájmom, vypožičiavaním alebo akoukoľvek formou prevodu vlastníckych práv alebo práva držby,

f) verejné vystavenie diela alebo jeho rozmnoženiny,

g) verejné vykonanie diela,

- h) vysielanie diela,*
- i) káblovú retransmisiu diela,*
- j) prenos diela iným spôsobom.*

Podľa § 17 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. autor má právo

a) označiť svoje dielo menom alebo pseudonymom a žiadať, aby sa jeho meno alebo pseudonym uvádzalo na všetkých rozmnoženinách diela náležitým spôsobom pri každom použití diela na verejnosti, a to podľa spôsobu použitia,

b) neoznačiť svoje dielo menom alebo pseudonymom,

c) rozhodnúť o zverejnení svojho diela,

d) na nedotknuteľnosť svojho diela, najmä na ochranu pred akoukoľvek nedovolenou zmenou alebo iným nedovoleným zásahom do svojho diela, ako aj pred akýmkoľvek hanlivým nakladaním so svojím dielom, ktoré by malo za následok narušenie jeho cti a dobrej povesti. Ak to povaha diela alebo spôsob použitia diela nevyklučuje, autor má právo na autorský dohľad (autorskú korektúru) nad nakladaním so svojím dielom; v prípade architektonického diela je autorským dohľadom dozor nad zhotovením stavby.

Podľa § 18 ods. 2 zák. č. 618/2003 Z. z. autor má právo udeľovať súhlas na každé použitie diela, najmä na

a) vyhotovenie rozmnoženiny diela,

b) verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva,

c) verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny nájmom alebo vypožičaním,

d) spracovanie, preklad a adaptáciu diela,

e) zaradenie diela do súborného diela,

f) verejné vystavenie diela,

g) verejné vykonanie diela,

h) verejný prenos diela.

Zverejnením fotografie Ladislava Bielika „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“ v dňoch 21. 8. 2003 a 20. 8. 2005 teda odporca neoprávnene zasiahol do autorských práv autora fotografie v zmysle § 16 ods. 1, 2 zák. č. 383/1997 Z. z., resp. v zmysle § 17, § 18 zák. č. 618/2003 Z. z., ako správne uzavrel súd prvého stupňa.

Podľa § 56 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. autor, do ktorého práva sa neoprávnene zasiahlo, alebo ktorého právu hrozí neoprávnený zásah, môže sa domáhať najmä

a) určenia svojho autorstva,

b) zákazu ohrozenia svojho práva vrátane zákazu opakovania takéhoto ohrozenia, a to aj proti osobe, ktorá sa nepriamo podieľa na ohrození tohto práva,

c) zákazu neoprávneného zásahu do svojho práva, a to aj proti osobe, ktorá sa nepriamo podieľa na neoprávnenom zásahu do tohto práva vrátane zákazu zásahu podľa § 59 a 60,

d) poskytnutia informácií o pôvode rozmnoženiny diela alebo napodobeniny diela, o spôsobe a rozsahu jej použitia a o službách porušujúcich právo autora vrátane

1. údajov o vlastníkovi, vydavateľovi, výrobcovi, distributérovi, dodávateľovi alebo predajcovi takej rozmnoženiny diela alebo napodobeniny diela alebo o poskytovateľovi služieb,

2. údajov o vydanom, vyrobenom, dodanom, poskytnutom, prijatom alebo objednanom množstve alebo cene takej rozmnoženiny diela, napodobeniny diela alebo služby,

e) odstránenia následkov zásahu do práva na náklady osoby, ktorá neoprávnene zasiahla alebo hrozila neoprávneným zásahom, a to

1. zničením neoprávnene vyhotovenej rozmnoženiny diela alebo napodobeniny diela, jej stiahnutím z obehu alebo z iného použitia alebo

2. zničením materiálov, nástrojov a pomôcok podľa § 59 a 60 použitých pri neoprávnenom zásahu alebo hrozbe neoprávneného zásahu, ich stiahnutím z obehu alebo z iného použitia,

e) náhrady ujmy podľa osobitného predpisu.

Navrhovatelia 1/, 2/, 3/ sa ako oprávnené osoby po smrti autora fotografie domáhali uloženia povinnosti odporcovi stiahnuť a odovzdať navrhovateľom rozmnoženinu fotografie „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“, oznámiť im údaje o pôvode rozmnoženiny a zaplatať im nemajetkovej ujmy v sume 4.046,77 € spoločne a nerozdielne, t. j. domáhali sa nárokov v zmysle ust. § 56 ods. 1 písm. e/ (stiahnutia z použitia a odovzdania rozmnoženiny fotografie), ďalej podľa § 56 ods. 1 písm. d/ (oznámenia údajov o pôvode, spôsobe a rozsahu použitia rozmnoženiny fotografie) a napokon na základe § 56 ods. 1

písm. f/ zákona č. 618/2003 Z. z. (náhrady nemajetkovej ujmy). Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým záverom prvostupňového súdu, že odporca disponuje rozmnoženinou označenej fotografie (túto opakovane neoprávnene zverejnil). Uložením povinnosti odporcovi stiahnuť z použitia, odovzdať rozmnoženinu ako aj oznámiť údaje o jej pôvode, spôsobe a rozsahu jej použitia sa odstráni zdroj porušovania autorských práv autora fotografie. Odvolací súd preto uvedené uplatnené nároky navrhovateľov vyhodnotil v zhode so súdom prvého stupňa ako dôvodné.

Podľa § 442a Obč. zák. pri porušení alebo ohrození práva duševného vlastníctva sa uhrádza aj nemajetková ujma v peniazoch, ak by sa priznanie iného zadosťučinenia, najmä ospravedlnenie alebo zverejnenie rozsudku súdu na náklady osoby, ktorá porušila alebo ohrozila právo duševného vlastníctva, nezdalo postačujúce.

Občiansky zákonník v § 442a vychádza z toho, že ak zásahom došlo k porušeniu autorských práv, má postihnutý právo aj na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú však možno uplatniť, len ak iné zadosťučinenie nebolo postačujúce. Náhradu nemajetkovej ujmy možno na základe analogického použitia ustanovenia § 13 ods. 2 Obč. zák. požadovať aj v peniazoch.

V súdnej právnej veci ani odvolací súd nepovažoval za dostačujúce priznanie iného zadosťučinenia (formou ospravedlnenia, či zverejnenia rozsudku súdu na náklady odporcu). Odporca zasiahol do autorských práv pôvodcu fotografie opakovane, dvakrát, pričom druhý raz fotografiu uverejnil po tom, ako ho navrhovateľ 2/ upozornil na nesprávnosť jeho konania a požiadal ho, aby od takéhoto konania upustil. Neoprávnenosť zásahu odporcu nespočívala len v tom, že fotografiu uverejnil opakovane, autorské práva neváhal porušiť aj tým, že priamo do fotografie (jej rozmnoženiny) zasiahol vpísaním textu, uverejnením ju v nedostatočnej kvalite, ako aj umiestnením fotografie vedľa správ bulvárnej povahy. Odporca teda fotografiu nielen použil neoprávnenie, ale autorské práva porušil aj ďalšími nedovolenými zásahmi. Každý autor má právo na zachovávanie úcty a rešpektu k ním vytvorenému dielu; avšak spôsob, akým odporca (opakovane) narábal s fotografiou Ladislava Bielika „Muž s odhalenou hrud'ou pred hlavňou tanku“ takúto úctu a rešpekt nepreukazuje. Uvedené konanie odporcu museli navrhovatelia, ako osoby oprávnené uplatňovať nároky plynúce zo zákonom stanovenej ochrany autorských práv, vnímať o to intenzívnejšie, že sa v prípade autora fotografie jedná o ich najbližšieho príbuzného

(manžel a otec), ktorý bol v súvislosti s jeho občianskym postojom k politickým udalostiam vr. 1968, a v tejto súvislosti aj s vytvorením predmetnej fotografie - pracovne postihovaný. Používanie fotografií, ako prípadného autorského diela, si vzhľadom na skutočnosť, že odporca je tlačovým vydavateľom, žiada logicky z jeho strany profesionálnejší prístup, ktorý však odporca v danom prípade neprejavil, a to ani po tom, ako sa navrhovatelia prostredníctvom navrhovateľa 2/ voči jeho konaniu ohradili. Jeho konanie tak muselo nutne budiť dojem arogantnosti. Neoprávnený zásah do autorských práv bol v predmetnej právnej veci o to väčší, že je notoricky známou skutočnosťou, že práve denník Nový Čas, v ktorom bola fotografia v rozpore s autorskoprávnou ochranou použitá, patrí na území Slovenska medzi najčítanejšie denníky. Ospravedlnenie, resp. uverejnenie rozsudku súdu na náklady odporcu, by tak ani podľa odvolacieho súdu vzhľadom na spôsob neoprávneného zásahu, jeho rozsah a samotné okolnosti, za akých k porušeniu autorských práv došlo, nepredstavovalo pre navrhovateľov dostatočné zadosťučinenie. Nemajetková ujma v priznanej výške 4.046,77 € spoločne a nerozdielne trom navrhovateľom v konečnom dôsledku nepredstavuje plnenie v premrštenej výške, naopak, podľa názoru odvolacieho súdu navrhovatelia svoj nárok na priznanie nemajetkovej ujmy uplatňovali skôr na dolnej hranici. Odvolací súd ho preto považoval v priznanej výške za primerané.

Odvolací súd vyhodnotil ako neopodstatnenú námietku odporcu o nedoplnení dokazovania vypočutím svedkov V. M. a P. M., keď dokazovanie vykonané vo veci súdom prvého stupňa považoval za dostatočné pre ustálenie skutkového stavu. Rovnako tak dokazovanie listinnými dôkazmi tým, že ich obsah bol na pojednávaní súdom prvého stupňa oboznámený ich prečítaním, považuje odvolací súd za dostatočné a v súlade s ust. § 129 ods. 1 O. s. p. Nevykonanie všetkých, účastníkom navrhnutých dôkazov, neznamená postup, ktorým by súd odňal možnosť účastníkovi konať pred súdom.

Odvolací súd zároveň nepripustil dovolanie na otázku zásadného právneho významu, týkajúcej sa výkladu pojmu denná správa (§ 238 ods. 3 O. s. p.), keď mal za to, že výklad tohto pojmu právnej úpravy autorskej ochrany je vždy závislý od konkrétneho prípadu a jeho individuálnych okolností.

Odvolací súd z dôvodov uvedených vyššie napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny vo veci samej potvrdil, keď síce prvostupňový súd svoje rozhodnutie sčasti oprel o nesprávne právne posúdenie veci (z hľadiska časového pôsobenia autorského

zákona, tak ako je uvedené v texte vyššie), uvedené nesprávne právne posúdenie však nemalo vplyv na vecnú správnosť výroku napadnutého rozsudku vo veci samej (§ 219 ods. 1 O. s. p.).»

II.

18. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným, spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 43 ods. 1 ústavy sa sloboda vedeckého bádania a umenia zaručuje. Práva na výsledky tvorivej duševnej činnosti chráni zákon.

Podľa čl. 43 ods. 2 ústavy sa zaručuje právo prístupu ku kultúrnemu bohatstvu za podmienok ustanovených zákonom.

21. Ústavný súd už mal príležitosť prezentovať, že považuje prípady týkajúce sa slobody prejavu a jej vyvažovania — obvykle s právom na ochranu osobnosti — za veľmi dôležité, vyžadujúce veľmi citlivý a argumentačne dôkladný prístup (II. ÚS 152/08, bod 21; IV. ÚS 492/2012).

22. Predmetná vec sa však týka vyvažovania slobody prejavu (tiež a v prvom rade preto, že svoj právny spor takto vníma a právne artikuloval sťažovateľ), na jednej strane a na druhej strane (ústavným súdom identifikovaným) právom na ochranu oprávnených záujmov držiteľov autorských práv, ktoré je konkretizáciou čl. 43 ústavy, podľa ktorého sa sloboda umenia zaručuje a práva na výsledky tvorivej duševnej činnosti chráni zákon. Vec je vo svojom podhubí aj ekonomickým sporom dvoch súkromných subjektov, pretože sťažovateľovi nikto nebránil publikovať fotografie, ak by si práva usporiadal s držiteľom autorských práv. Ide o odlišnú situáciu v porovnaní s tou, ak verejná moc ekonomicky zasahuje do slobody prejavu (porov. II. ÚS 410/06, I. ÚS 29/2012, II. ÚS 307/2014), avšak je potrebné venovať pozornosť aj prípadom, pri ktorých hrozí, že verejná moc bude mať cenzúrne sklony v súkromnoprávnom kabáte. Vec vzbudila pozornosť aj na bádateľských pracoviskách — porov. <http://kluwercopyrightblog.com/2013/08/28/tank-man-wins-copyright-dispute-in-slovakia/>.

- najvyšší súd

23. Sťažovateľ, vychádzajúc z princípu subsidiarity, napáda uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 190/2012 z 27. septembra 2012, ktorým bolo odmietnuté dovolanie namietajúce zmätočnosť spočívajúcu v nedostatočnom odôvodnení dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu. Ústavný súd vníma, že časť senátov najvyššieho súdu akceptuje nepreskúmateľnosť napadnutých rozhodnutí pre nedostatok odôvodnenia ako dovolací dôvod podľa § 237 písm. f) OSP a iné nie (porov. napr. 3 Cdo 158/2012), čo však nie je predmetom tohto konania. V danej veci teda najvyšší súd preskúmal procesnú (ne)arbitrárnosť odôvodnenia a akceptoval odôvodnenie krajského súdu. Ústavný súd nemá

ústavný dôvod toto spochybňovať, zvlášť z toho hľadiska, že sa sústreďí na skutočnosť, či nebolo rozhodnutiami krajského súdu a okresného súdu porušené hmotné základné právo na slobodu prejavu. Ústavný súd teda v tejto časti sťažnosť odmieta ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd, vnímajúc danú vec ako celok, nepovažoval pre výsledok za relevantnú otázku nevypočutia dvoch svedkov, namiesto prečítania ich vyhlásení.

- krajský súd

24. Ako z citovaného čl. 26 ods. 4 ústavy vyplýva, slobodu prejavu a právo vyhl'adávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti. Vychádzajúc z uvedeného ustanovenia, musel ústavný súd preskúmať, (1) či druh predmetného prejavu je chránený v zmysle čl. 26 ústavy, (2) či došlo k zásahu do slobody prejavu, (3) či uvedený zásah mal zákonný základ (4), či mal daný zásah legitímny cieľ (5), bol daný zásah nevyhnutný (6) a či bol proporcionálny v užšom slova zmysle (7).

25. Je potrebné uviesť, že zákonná úprava v autorskoprávnom kontexte nie je rovnako otvorená ako to je pri vyvažovaní v prípade ochrany osobnosti, kde zákonná úprava prakticky v zásade kopíruje ústavnú. Naopak, zistenie, či došlo k porušeniu „jednoduchého“ (einfaches) práva autorského, zvyčajne vyžaduje niekoľkoveštvovú analýzu podrobne sledujúcu jeho zákonnú konštrukciu.

26. Ústavný súd konštatuje, že nutnosť získať súhlas a uhradiť autorskú odmenu za použitie autorského diela na účely jeho publikovania je v (i) rozsahu (scope) slobody prejavu. Právny následok, a síce, že súd zaviazal sťažovateľa na náhradu spôsobenej ujmy a poskytnutie určitých informácií o porušení, je (ii) zásahom (interference) do jeho slobody.

(iii) Test legality

27. Zložitost' zákonnej právnej úpravy vrátane súvislostí jej temporality a európsko-právneho pozadia si výnimočne vynútila ísť v teste legality ďalej, než by bolo jednoduché

konštatovanie, že príslušné ustanovenia mali legálny základ v autorskom zákone, čo bolo v danom prípade splnené. Je, žiaľ, nutné priznať, že všeobecné súdy nepoukázali úplne dokonale na pramene, ktoré robili ich výklad príhodným. Ústavný súd sa tu, vychádzajúc z ojedinelosti danej veci a bez snahy nahrádzať všeobecné súdy, snaží v základnom rozsahu len pre zodpovedanie otázky legality poukázať práve na ne. Výsledkom by malo byť, že to rozhodnutie je do budúcnosti užitočné celkovo pre to, ako posudzovať legalitu zásahu do slobody prejavu, kopírujúc komplikovanú autorskoprávnú štruktúru, ktorá sa v tomto rozhodnutí zhodou okolností objavila na viacerých stupňoch. Z hľadiska ústavnoprávneho prieskumu teda mnoho sporných otázok vzniklo už v otázke legality, t. j. či súdy aplikovali správny zákon, zákonnú licenciu a pod. Je zrejmé, že ústavný súd nie je odvolacia inštancia, takže nie je cieľom moderovať aplikáciu v tomto smere, ale ústavný súd sa v tomto kroku pozerá len na to, či je názor všeobecného súdu plauzibilný z hľadiska existujúcich metód výkladu. Toto bolo podstatné aj pri otázke vylúčenia z ochrany, ako aj pri otázke zákonnej licencie. Dôvod to má však ešte jeden. Ak by všeobecný súd síce uplatnil plauzibilnú interpretáciu v kroku legality, je možné, že ak by test proporcionality poodhalil rozpor dosiahnutého výsledku s ústavou, ústavný súd by mohol prostredníctvom ústavnokonformného výkladu vyžadovať ústavne konformnejšiu verziu výkladu autorského práva. Podrobná analýza v tomto kroku preto slúži aj na to, aby ústavný súd identifikoval možné miesta priesaku základných práv do jednoduchého práva autorského. Ak by napríklad ústavný súd dospel k tomu, že v tomto prípade bola neprimerane obmedzená sloboda prejavu, tak by sa mohla inak akceptovateľná diskrecia identifikovaná v kroku legality zúžiť vyžadovaním „ústavnokonformnejšieho“ spôsobu výkladu.

28. K porušeniu základného práva sťažovateľa na slobodu prejavu malo dôjsť tým, že krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 20 C 165/2006-287 z 18. februára 2010, ktorým žalobe žalobcov vyhovel, uložil sťažovateľovi stiahnuť z použitia a odovzdať žalobcom rozmnoženinu fotografie, oznámiť údaje o jej pôvode, spôsobe a rozsahu jej použitia a zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcom spolu 4 046,77 €, ako i nahradiť im trovy konania.

30. Autorský zákon priznáva autorom rôzne vylúčené práva k určitým spôsobom použitia ich diel tretími osobami na vopred stanovený čas. Keďže autor takto získava možnosť zakázať šíriť jeho dielo inými, na jemu zverené práva je nutné nahliadať ako na spôsob obmedzenia všeobecnej slobody prejavu (Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutiach: *Ashby Donald a ďalší v. Francúzsko*, 36769/08; *Neij a Sunde Kolmisoppi v. Švédsko*, 40397/12).

31. V tomto prípade je nepochybné, že krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 212/2010-365 z 28. apríla 2011 slobodu prejavu sťažovateľa obmedzil, otázne je, či tak urobil aj na základe zákona. Krajský súd obmedzil slobodu prejavu, dovoľávajúc sa ustanovení niekoľkých autorských zákonov, ktoré predpokladajú, že slobodné použitie fotografií môže byť obmedzené, ak (i) fotografia spĺňa pojmové znaky autorského diela, (ii) nie je vylúčená z ochrany, (iii) táto ochrana ešte trvá, (iv) pričom dielo bolo použité spôsobom, ktorý je zakázaný, bez súhlasu autora a (v) jeho používateľ sa nemôže dovoliť žiadneho z obmedzení práv autora. Iba v takom prípade možno hovoriť o tom, že sloboda prejavu je obmedzená na základe autorského zákona.

32. Samozrejme, súčasťou je aj posúdenie, či bol použitý zákon platný a účinný pre danú situáciu. Vzhľadom na absenciu intertemporálnych ustanovení s odlišným obsahom postupoval krajský súd podľa názoru ústavného súdu správne, keď na otázku spôsobilosti autorskoprávnej ochrany aplikoval ustanovenia zákona platného a účinného v čase vytvorenia diela [zákon č. 35/1965 Zb. — AutZ(1965)] a na otázku porušenia autorských práv ustanovenia zákona platného a účinného v čase jednotlivých zásahov z 21. augusta 2003 [zákon č. 383/1997 Z. z. — AutZ(1997)] a 20. augusta 2005 [zákon č. 618/2003 — AutZ(2003)].

33. S otázkou splnenia predpokladov autorskoprávnej ochrany podľa § 2 ods. 1 AutZ(1965) sa krajský súd vysporiadal dostatočne, keď konštatoval, že predmetnú fotografiu je potrebné považovať za autorské dielo, pretože je výsledkom jedinečnej tvorivej činnosti autora, ktorá nespočíva iba v pohotovej reakcii autora, bez ktorej by fotografia nevznikla, ale predovšetkým v tom, čo fotografia zobrazuje a vyjadruje — emócie, ktoré

sprostredkúva v pocitoch muža zachyteného na zábere, pričom umelecká sila tejto fotografie spočíva v tom, že dodnes tak pôsobí na pocitové vnímanie pozorovateľa, pretože vypovedá o hraničnom citovom prežívaní človeka zachyteného na zábere. Toto posúdenie je v súlade s vtedy pretrvávajúcou doktrínou, ktorá chránila takú duševnú a tvorivú činnosť autora, ktorá je „jedinečná a neopakovateľná, lebo je výrazom osobnosti autora samého a jeho schopností“ (Luby, Štefan. Autorské právo. Bratislava: SAV 1962, s. 193 a 196).

34. Treba tiež dodať, že dané dielo by z pohľadu dnešného § 7 ods. 1 AutZ(2003) vo svetle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „SDEÚ“) túto podmienku spĺňalo určite. Už z rozhodnutia SDEÚ vo veci Painer C-145/10 je zrejmé, že sa viac nevyžaduje štatistická jedinečnosť diela. Potrebné je posúdiť originalnosť tých častí, ktoré poskytovali autorovi slobodu tvorivých rozhodnutí, do akej miery bol tento priestor aj využitý a či tieto tvorivé rozhodnutia autora zanechali na jeho diele „osobný otláčok“, resp. „tvorivú osobnú stopu“ (Husovec, Martin, Judikátorna harmonizácia pojmu autorského diela v únijnom práve. In: Bulletin slovenskej advokácie č. 12/2012). To je podstatné najmä s poukazom na retroaktívne ustanovenie článku 10 ods. 2 smernice 2006/116/EC, ktoré by za určitých okolností aj nechráneným fotografiám v čase ich vzniku mohla priznať autorské práva od momentu vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie (Sony Music v Falcon C-240/07, bod 25).

35. S otázkou možného vylúčenia ochrany fotografie z dôvodu povahy dennej správy podľa § 2 ods. 2 AutZ(1965) sa krajský súd taktiež vysporiadal, keď uviedol že pod pojmom „správa“ je nutné chápať poskytnutie údajov o tom, čo sa stalo, kde, kedy, z akých príčin, t. j. oznam o dianí. Fotografia podľa názoru krajského súdu (dennou) správou nebola, pretože takýto oznam sama osebe neobsahovala; to, čo autor na fotografii zachytil, totiž podľa krajského súdu slúžilo na dokreslenie vtedajších udalostí, vypovedalo o náladách v spoločnosti, o dobovej atmosfére. Ustanovenie § 2 ods. 2 AutZ(1965) je potrebné vykladať vo svetle čl. 2 ods. 8 Bernského dohovoru o ochrane literárnych a umeleckých diel, ktorý ustanovuje, že „ochrana... sa nevzťahuje na denné správy ani na rozličné skutočnosti, ktoré majú povahu iba tlačových informácií“. Cieľom ustanovenia nie je vylúčiť inak autorskoprávne chránené predmety z ochrany, ale len zdôrazniť povahu

predmetov, ktoré sa pod túto ochranu nekvalifikujú (pozri WIPO – Guide to the Berne Convention, WIPO, Ženeva, 1978, s. 22 - 23). Aj diela obsahujúce denné správy sú tak predmetom ochrany, ak spĺňajú podmienky na jej nadobudnutie vo vnútroštátnom práve. Aj preto literatúra o čl. 2 ods. 8 Bernského dohovoru zvykne hovoriť aj ako o tzv. „nepravom obmedzení“ (Manfred, Rehbinder, Nachrichten als Sprachwerke, Zeitschrift für Urheber und Medienrecht, 2000, č. 1, s. 2). Znamená to, že aj § 2 ods. 2 AutZ(1965) treba vo svetle čl. 2 ods. 8 Bernského dohovoru vykladať napriek negatívnej formulácii („ustanovenia tohto zákona sa nevzťahujú“) tak, že pojem denné správy zahŕňa len vyjadrenie informácií v takej forme, ktorá sa nekvalifikovala pod autorskoprávnu ochranu podľa § 2 ods. 1 AutZ(1965). Treba povedať, že samotný dôvod, prečo autorské právo nezahŕňa tieto predmety pod svoju ochranu, má svoj základ práve v slobode prejavu. Jeho cieľom je totiž vylúčiť z výlučného práva jednej osoby také predmety, ktoré by svojou povahou mohli neprimerane škrtiť spoločenskú diskusiu. Sloboda prejavu tu teda prežaruje do jednoduchého práva autorského.

36. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané nevysporiadanie sa s námietkami proti znaleckému posudku zo strany krajského súdu, je potrebné poukázať na to, že splnenie pojmových znakov diela je primárne otázkou právnou (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Co 2/2010 a 6 Co 3/2010: „otázka, či sú v konkrétnom prípade splnené pojmové znaky diela podľa autorského zákona, je otázkou právnou, posúdenie ktorej prislúcha súdu a ktorá otázka je tak vylúčená z odborného posúdenia“). Z toho vyplýva, že súd ani nemohol byť viazaný znaleckým posudkom vo veci posúdenia autorskoprávnej ochrany. Znalecký posudok mohol slúžiť len na odhaľovanie mimoprávnych otázok.

37. Taktiež bolo riadne preukázané, že žalobcom v konaní svedčili tak doteraz „nevypršané“ majetkové autorské práva, ktoré získali ako dedičia autora, ako aj osobnostné práva ako blízkym osobám zosnulého autora.

38. Krajský súd tiež dostatočne sťažovateľovi ozrejnil, prečo zverejnenie fotografií v novinách predstavuje porušenie výlučných majetkových práv autora podľa § 16 ods. 2 AutZ(1997) a § 18 AutZ(2003). Krajský súd však podľa názoru ústavného súdu až príliš extenzívne posúdil ochranu osobnostných práv, keď za hanlivé nakladanie podľa § 16 ods. 1

AutZ(1997) a § 17 ods. 3 AutZ(2003) označil už aj samotné uverejnenie v bulvárnem denníku. Post-mortálna ochrana osobnostných práv autora nemôže zabrániť akémukoľvek použitiu, ktoré by si autor nebol býval želal. Namietat' možno len proti takým použitiam diela, ktoré znižujú jeho hodnotu objektívne, a teda nielen zo subjektívneho pocitového hľadiska. Rozsah post-mortálnej ochrany a jej výkon musí byť vykladaný vo svetle slobody prejavu. Jej cieľom musí byť poskytnúť čo najširšiu možnosť korektného spoločenského dialógu. Záver krajského súdu na tomto mieste ale nie je potrebné revidovať, pretože k porušeniu osobnostných práv jednoznačne došlo už tým, že sťažovateľ protiprávne neuviedol meno autora fotografie.

39. Aj s otázkou možného obmedzenia autorského práva žalobcu sa krajský súd vysporiadal uspokojujúco. Autorské právo obmedzuje v prospech slobody prejavu oprávnenie autora namietat' právne relevantné použitie svojich fotografií, ak spoločnosť potrebuje informovať o aktuálnych udalostiach za splnenia určitých ďalších podmienok. Keďže toto ustanovenie je miestom prežarovania slobody prejavu do autorského práva, uplatňovaný výklad nemusí byť nijako reštriktívny, naopak, musí sledovať spoločenský účel, ktorému má slúžiť [obdobne rozhodnutie Nemeckého spolkového súdu (BVerfG), Germania 3, 1 BvR 825/98 a BverfG, 1 BvR 1145/11, bod 17; rozhodnutie SDEÚ, Deckmyn C-201/13, bod 23; tiež Husovec, Martin. Verejný záujem v autorskom práve. Výnimky a obmedzenia, reštriktívne? In: Právny obzor Vol. 5/2013, s. 484-486]. Zákonná licencia pre použitie diela na informačné účely či už v znení § 25 ods. 1 AutZ(1997), alebo § 33 ods. 1 AutZ(2003) sa nemôže aplikovať už preto, že sťažovateľ neoznačil fotografické dielo menom jeho autora. Táto povinnosť je explicitne upravená v § 25 ods. 1 AutZ(1997), zatiaľ čo v rozsahu § 33 ods. 1 AutZ(2003) vyplýva z odkazu § 33 ods. 2 na tzv. citačnú licenciu podľa § 25 AutZ(2003). Obidve ustanovenia pritom treba interpretovať vo svetle čl. 10 bis Bernského dohovoru a čl. 5 ods. 3 písm. c) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti, ktoré súhlasne uvedenie zdroja taktiež explicitne vyžadujú. Nie je tu už potrebné ani uvažovať o podpore doterajšej argumentácie (akademicky zaujímavým) názorom, že v prípade ustanovenia § 25 ods. 1 AutZ(1997), ktorého porušenie nastalo pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, mohla povinnosť vyplývať

z časovej pôsobnosti ústavného zákona č. 90/2001 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť už 1. júla 2001 (Jánošíková, Martina. Komunitárne právo v judikatúre ústavných súdov SR a ČR. mesto: Bratislava Iura Edition, 2009, s. 40), a to (prípadne) spolu s asociačnou dohodou.

40. Prirodzene, § 33 ods. 1 AutZ(2003) nemožno vykladať tak, že by paušálne umožňoval médiám kedykoľvek využívať akékoľvek fotografie bez potreby uhradiť licenčnú odmenu autorovi diela. Ani z hľadiska slobody prejavu alebo slobody tlače to nie je nevyhnutné. Ustanovenie § 33 ods. 1 AutZ(2003) nie úplne presne implementuje čl. 5 ods. 3 písm. c) smernice 2001/29/ES, keď nevyžaduje, aby použitie chránených fotografií bolo možné len vtedy, ak ide (i) o informovanie o aktuálnych udalostiach, (ii) v rozsahu odôvodnenom informačným účelom a (iii) ak je to možné, za podmienky uvedenia mena autora. Preto je nutné vnútroštátne ustanovenie vykladať vo svetle úijného. Použitie fotografie iba na účel ilustrácie bez toho, aby to bolo nevyhnutné z dôvodu aktuálnych spoločenských udalostí, a bez uvedenia mena autora zjavne nespadá pod túto zákonnú licenciáciu, a teda ho nemožno uskutočniť bez zaplatenia autorskej odmeny. K obmedzeniu slobody prejavu preto došlo na základe zákona.

(iv) Legitímny cieľ

41. Na tomto mieste ústavný súd identifikuje, či a aký ústavný cieľ reflektuje zákonná úprava (porov. bod 22) a či v zákonom vymedzenom normatívnom priestore, v ktorom zákonodarca vyvážil ústavné princípy, všeobecné súdy nepopreli svojim výkladom a aplikáciou zákona tento cieľ.

42. Sloboda prejavu so sebou prináša i povinnosti a zodpovednosť, a preto podlieha podmienkam a obmedzeniam, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na ochranu definovaných legitímnych záujmov, medzi ktoré nepochybne patrí aj ochrana práv a slobôd iných.

43. Ústava vo svojom čl. 43 ods. 1 vytvára rámec pre slobodu vedeckého bádania a umenia. Na rozdiel od zahraničných úprav, ale aj federálnej Listiny, systematika v ústave jasne a progresívne vyjadruje silné puto medzi ochranou práv na výsledky tvorivej duševnej činnosti a slobodou vedeckého bádania a ochranou kultúrneho dedičstva. Ústava tak zaväzuje štát, aby pre realizovanie slobody vedeckého a umeleckého bádania vytváral vynálezcom a tvorcom určité materiálne podmienky. A to tak, že im bude v spoločenskom záujme prenechávať rôzne práva k výsledkom ich tvorivej duševnej činnosti. Je na štáte, ako zhmotní tento záväzok. Autorské právo je len jedným z možných spôsobov. Akákoľvek poskytnutá ochrana v každom prípade nie je cieľom o sebe, ale len prostriedkom k spoločenskému účelu napredovania vedy a umenia [pozri Geiger, Christophe, *The Social Function of Intellectual Property Rights, or How Ethics can Influence the Shape and Use of IP Law*. In: Dinwoodie G. B. (ed.), *Intellectual Property Law: Methods and Perspectives*, Cheltenham, UK/Northampton, MA, Edward Elgar, 2013, s. 153 - 176; Geiger, Christophe, *Implementing Intellectual Property Provisions in Human Rights Instruments: Towards a New Social Contract for the Protection of Intangibles*. In: Ch. Geiger (ed.), *Research Handbook on Human Rights and Intellectual Property* (Cheltenham, UK/ Northampton, MA, Edward Elgar, 2014; Peukert, Alexander, *Intellectual Property as an End in Itself?* In: *European Intellectual Property Review (E.I.P.R.)*, č. 33, s. 67 - 71, 2011; Felix, Leinemann, *Die Sozialbindung des Geistigen Eigentums*, Nomos, Baden-Baden 1998; Michel, Vivant, In: Michel, Vivant (ed.), *Les grands arrêts de la propriété intellectuelle*, Paris, Dalloz, 2004; Eric, Pahud, *Die Sozialbindung des Urheberrechts*, Stämpfli, Berne Verlag 2000].

44. Článok 43 ods. 2 ústavy obmedzuje poskytnuté prostriedky ochrany garantovaním práva verejnosti na prístupu ku kultúrnemu dedičstvu. Ustanovenie je odrazom čl. 27 ods. 1 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, podľa ktorej má každý právo slobodne sa účastniť na kultúrnom živote spoločnosti, užívať plodov umenia a účastniť sa na vedeckom pokroku a jeho výťažkoch. Záujem spoločnosti je teda nielen dôvodom vzniku, ale aj zdrojom obmedzenia ochrany poskytnutej vynálezcom a tvorcom. Zákonným vyjadrením tohto princípu v autorskom práve je časová limitácia práv autorov, ich jasná šírka, ako aj tzv. zákonné licencie.

45. Majetkové práva poskytnuté na účely napredovania vedy a umenia podľa čl. 43 ústavy následne podliehajú vo vopred ustanovených podústavných kontúrach aj ústavnoprávnej ochrane majetku podľa čl. 20 ústavy, resp. čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru (Európsky súd pre ľudské práva: Dima v. Rumunsko, 58472/00, Balan v. Moldavsko, 19247/03, Ashby Donald a ďalší v. Francúzsko, 36769/08; Neij a Sunde Kolmisoppi v. Švédsko, 40397/12). Ústava však prostredníctvom čl. 43 negarantuje možnosť benefitovať z akékoľvek využívania výtvorov (UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), General Comment No. 17: The Right of Everyone to Benefit from the Protection of the Moral and Material Interests Resulting from any Scientific, Literary or Artistic Production of Which He or She is the Author (Art. 15, Para. 1 (c) of the Covenant), body 10 a 16; podobne aj BVerfG, 1 BvR 765/66; Bernd, Grzeszick, Geistiges Eigentum und Art. 14 GG, Zeitschrift für Urheber und Medienrecht, 2007, s. 353; Andreas, Paulus, Schutz des geistigen Eigentums, In: J. Isensee, P. Kirchhof (ed). Handbuch des Staatsrechts der Bundesrepublik Deutschland, Band X, Heildeberg, 2013, s. 832). Rešpektujúc ústavnoprávne minimum tejto ochrany (čl. 43 nepatrí do režimu čl. 51 ods. 1 ústavy), je na zákonodarcovi, aby stanovil konkrétne presné kontúry práv k výsledkom tvorivej duševnej činnosti. V prípade osobnostných práv je potrebné mať popri čl. 43 na zreteli aj možnú aplikáciu autorovho práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na jeho ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 ústavy.

46. Z toho vyplýva, že ochrana poskytnutá podľa čl. 43 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 20 ústavy je právom tretích osôb, ktoré za splnenia predpokladov čl. 43 ods. 2 a čl. 26 ods. 4 ústavy môže obmedzovať slobodu prejavu a celkový prístup ku kultúrnemu dedičstvu.

(v, vi) test nevyhnutnosti v spojení s testom proporcionality v užšom slova zmysle

47. Test nevyhnutnosti má v režime ústavnej sťažnosti (na rozdiel od súladu podľa čl. 125 ústavy) preveriť, či výklad zákonného obmedzenia je naozaj nevyhnutný v tom

zmysle, či na dosiahnutie legitímneho cieľa nie je k dispozícii menej obmedzujúci, menej invazívny prostriedok, prirodzene, ak všeobecný súd má zákonný priestor na diskreciu, pričom sa pohybujeme na pôdoryse riadnych metód výkladu zákonných ustanovení. Preto sa tu prelínajú závery z testu legality, kde ústavný súd diskreciu akceptoval, s metodikou proporcionality v užšom slova zmysle, ktorá vylučuje fanatický, jednostranný, extrémny výklad (porov. Brörtl, A. O činnosti Ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko. Teória právnych princípov a prax. In: Justičná revue č. 8-9/1992, s. 69). Zásah do slobody prejavu je totiž systémovo úplne inej intenzity, keď k nemu dochádza „len“ priznaním ústavne neprimeraných prostriedkov ochrany v jednotlivom prípade (ako napr. SDEÚ: Scarlet Extended C-70/10, bod 43, Sabam C-360/10, UPC Telekabel Wien C-314/12) než v prípade opakovaného priznávania ochrany predmetom, ktoré ústavne neprimerane škrtia slobodu prejavu za každých okolností (napr. informácie v rámci denných správ). Viacvrstvá konštrukcia autorského práva umožňuje vhodne vyvažovať jednotlivé prípady ústavnej neprimeranosti na svojich rôznych stupňoch.

48. Pre posúdenie nevyhnutnosti a užšej proporcionality zásahu do slobody prejavu treba za významné posudzovať i to, uložením akej povinnosti bola sloboda prejavu obmedzená. Sťažovateľovi bola napadnutým rozhodnutím uložená povinnosť zaplatiť žalobcom spolu 4 046,77 € z titulu nemajetkovej ujmy, odovzdať rozmnoženinu fotografie a oznámiť určité informácie o jej pôvode a spôsobe použitia.

49. Autorské právo sa snaží vytvoriť právny rámec na vytvorenie podmienok pre umeleckých fotografov tým, že im dočasne prepožičiava určité práva k ich výtvorom. Potreba súhlasu pri použití ich fotografií im pomáha zabezpečiť ich živobytie. Vďaka tomu sa autori nemusia spoliehať na podporu od mocných, ale môžu svoje výtvory tvoriť slobodne a následne voľne zhodnocovať na trhu. Sloboda informovania o udalostiach roku 1968 nebude nijako ohrozená, ak si sťažovateľ bude musieť vopred zabezpečiť súhlas od autora fotografií a následne pri ich použití dbať na ich označenie. Z charakteru použitia je zrejmé, že takýto súhlas nie je znemožnený ani okolnosťami na strane žalobcu a ani situáciou časovej alebo inej oznamovacej tiesne, ktorá by našla svoje posúdenie už v rozsahu § 33 ods. 1 AutZ(2003). Rovnako nie sú neprimerané následky porušenia

autorského práva, ktoré musí nieť sťažovateľ. Výška nemajetkovej ujmy je primeraná spôsobu porušenia a ani sťažovateľ netvrdí, že by zaviazanie na sprístupnenie informácií o pôvode a použití rozmnoženiny mohlo ohroziť jeho práva (napr. novinársky zdroj). Zásah teda splnil aj posledné kroky testu proporcionality, a preto je ústavne akceptovateľný.

50. Ústavný súd teda odmieta vec ako zjavne neopodstatnenú, pretože bez nutnosti prijatia veci na ďalšie konanie vníma, že nevykazuje nedostatok proporcie medzi cieľom a prostriedkami, a teda tu zjavne absentuje porušenie základných práv sťažovateľa. Rozhodnutie by nebolo odlišné ani z hľadiska čl. 10 dohovoru.

51. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2014